

19. november - 2024

UKA2024/142

Suleqatigiissitamik immikkut ilisimasalinnik inuttaqartumik meeqqat atuarfiannik iluarsaaqqinnissamut kaammattuutitalimmik nalunaarusiortussamik pilersitseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Tamanut tunngasunik kaammattuutit saniatigut nalunaarusiaq meeqqat autissemik; ADD/ADHD-mik annilaangasarnermillu nappaateqartunut sammisumik meeqqat atuarfianni immikkut ilinniartitsinernut neqeroorutinut kaammattuutinik imaqassaaq. Nalunaarusiaq UKA 2025-imut atatillugu Inatsisartunut agguanneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Anna Wangenheim, Demokraatit)

Siumumiit siunnersuuteqartumut, Anna Wangenheimimut Demokraatineersumut qujavugut.

Siumuminngaanniit nunarsuarmi meeqqat immikkut pisariaqartitsisut amerliartornerat malinnaaffigaarput, taamaattumillu nunatsinni aamma taamatut pisoqarnera eqqummaariffigalugu. Uanga nammineq §37-imik apeqquteqarnikuuvunga nunatsinni STU-mik pilersitsisoqassamaarnerisooq, tamannalu ersernerluttumik paatsoorpalaartumillu akineqarpoq, naammaginangitsumik. Tassami STU tassaagami meeqqat atuarfianni naliginnaasumik atuarsinnaangitsunut atuarfik, §37-imilu inuusuttuaqqanut ilinniarfik kisimi ukkatarineqarluni. Uggornaqaaq ersarissuliortoqanngimmat.

Siumumit aamma Naalakkersuisup uunga siunnersuummut akissuteqaataani maluginiarparput ilinniartitaanermut Siunnersuisooqatigiinnik pilersitsinermi meeqqat atuarfiat, tassangalu immikkut pisariaqartitsisut aammalu saniatigut innarluuteqartut pillugit nalunaarummeersunit siunnersuuteqartup siunnersuutaata iluaniittunik suliaqassamaartut. Misissuineq pinagu iliuuseqarsinnaanermik nipeqartumik pilersitsinissaq siunnerfigineqarsinnaagaluartoq Siumumiit isumaqarpugut. Naalakkersuisummi akissuteqaataani ilinniartitaanermut Siunnersuisooqatigiit uumap qulequtaasup iluaniittunik siunnerfeqarpalupput, kisianni eqqortumik allaqqasoqanngilaq ilumut ersarissumik suut misissorneqassanersut. Aammalu ilinniartitaanerumut periusissiami itisilertumik allaqqasoqanngilaq, taannalu saqqummiisoqarnerani erseqqinnginnera maluginiarparputtaa. Taamaammallu Siumumiit siunnersuuteqartup siunnersuutaa ersarissumik akineqanngimmat uggoralutigu.

Naalakkersuisut siunnersuut itigartinneqassasoq siunnersuutigivaat. Siumumiilli tamanna isumaqatiginngilarput. Qulaani tunngavilersuutikka aammalu tunngavilersuutigilikkakka pillugit Naalakkersuisup itigartitseqqusinera ilalinnginnatsigu.

Naak suliniutit assingusut aallartinniarneqaraluartut atuarfeqarneq pillugu misissuinerni kommunet atuarfinnut tunngasunut susassaqartuunerat ersersinneqarpiarneq ajorpoq. Tassanilu aamma taanngitsoorusunngilarput atuarfiit aqunneqarneri. Aqutsinermik tunngasunik, uani kandidaternermi, ilinniarsimannigikkaanni iluamik atuarfimmik aqutsinissaq ilaatigut ajornakusoorpasittarpoq, sualuppoq atuarfikkaamiikkaanni. Assersuutissaqarluarpormi. Ilisimasat pitsaasut suligasuarnermi sinaakkusiinnerit assigiinngitsut pitsaasut suliffeqarfimmi pilertartut ilisimavagut. Ittoq ningiorluunniit taarserneqarnerani malunnaatilerujussuarmik atuarfik allanngorsinnaasarpoq. Taamaammallu suliaq pillugu ilisimasaqarluarnissaq aammalu aqutsinermik ilinniarluarsimaneq pingaaruteqartorujussuupput.

Kommunalbestyrelsit pingaaruteqarluinnartumik inissisimapput. Taakku atuarfiit aningaasalersorneqarni aqunneqarnerisalu nakkutigineqarneri nakkutigisisussaammatikkitt. Atuarfeqarnermut paasisimasaqarneq, inunnik isiginnittaaseqarneq minnerunngitsumillu ilikkarsarnermut pædagogikimillu ilisimasaqarluarnissaq siuttunit pingaaruteqarluinnartooq Siumumit naqissuserusupparput.

Kommunet atuarfinnut suliniutigisartagaat inatsisitigut sinaakkutit aallaavigalugit sulisarput. Atuarfinnut tunngasunut misissuisarninni paasinarsivoq STU aammalu Special Pædagogisk Støtte (SPS) ilisimaneqarpiannigitsut, Danmarkimi taakku kommunet ingerlatarivaat. STU-mi sulisut immikkut immikkut pisariaqartitsisunut ilinniagaqartiterput saniatigullu pædagoginik atorluaasorujussuullutik. Taamatuttaarlu aamma STU-mit ingerlariaqqiffiusoq, ilinniarnertuunngorniarfik immikkut ilisimasalinnik ilinniartitsisullit aqqissuullugaasorlu, pædagoginik atorluaasorujussuupput.

Imaannaanngitsuvoq kivitassaq. Kisianni immikkut atuartitsinermut tunngasunuffaarik ilinniartitseqqiinikkut aammalu pædagoginik atorluaanikkut kivinneeqsinnaalluarpoq.

STU Aalborgimiittoq pulaarnikuuara. Sisamanik immikkoortortanik aggugaavoq. ADHD-ertunut annilaanganermillu pigisaqarlutik atuarusukkunnaarnikunut Immikkoortortaarfik, autismeqartunut immikkoortortaarfik, sakkortunermik autismeqartunut immikkoortortaarfik kingullerlu arlalinnut timikkut eqqarsartaatsikkullu innarluutilinnut immikkoortortaarfik. Meeqqap immikkut pisariaqartitai akisuut kommunemut SPS-inik qinnuteqartarput. Kommunemilu immikkoortortaarfut sag-inik qitiusumik katersiffik, meeqqat atuarfiat naammassippat allaat taakku sag-it atorneqartarlutik.

Nunatsinni tamakkku tamarmik atuutinngillat. Meeqqat atuarfiannit sag-it ingerlariaqqiffiit pigineq ajorpaat. Majoriami IT-Reg-eqarpoq, taannalu meeqqat atuarfiannut atanngilaq, taamaallaat meeqqat atuarfiannik naammassinnilersut sumut ingerlariaqqinnissaanut nalunaarutit tassunga ikkussuunneqartarput, taakku ukiakkut aqqutissiuussisunit atorneqartarlutik. Inuusuttuaranngorlaaq meeqqat atuarfianit naammassisoq ingerlariaqqiffinnukaraangami amerlasuutigut immikkut pisariaqartitsisuunersoq naluneqartarpoq, amerlasuutigillu ilinniarnini aallartereeraangagu ilinniarfiup nammineerluni susoqarnerisooq ujartulertarpaa,

suliarujussuusarpoq sivisoorujussuusinnaasarlunilu, amerlasuutigillu ilinniartooq kiisa ilinniarusukkunnaareersimasarpoq.

Aammalu MISIp aqqissuussaanaera eqqarsaatigeqqittariaqavissoq isumaqarpugut. Taannami aqputigalugu aatsaat meeqqat nakorsamit misissortinneqarnissaat aalajangiunneqartarpoq. Avinngarusimasuniilluni ila MISI utaqqinartassaqaq. Tusarpavummi meeqqat ilanngui ima ikiorneqartariaqartartigisut, innarluutiminnik, allaat misissorneqarnissamut utaqqisitaanerminni inuunertik kiperusuttaraluaaraat. Atuarfiit immikkut pisariaqartitsisunik peqartuaannartartut MISIp aqqissuussaanaerata inissisimaneranut meerartagut amerlasuut naalliutsippagut. Toqqaannarlu psykiatrimut sulissutiginninniarsarisinnaaneq ajornaqaluni, nunatsinni psykiaterinik tusiapingaaratta.

MIO uunga siunnersuummut aamma oqaasertaliussaarpog, siunnersuut tapersorsorlugu. Atuartitaanerlu pineqarpat meeqqat isumaannik tusarniaanissaq mininneqassanngitsoq oqariartorfigaluta. Siumumiit tamanna ilalerparput, puigussanngilarput Atuarfitalak sinaakkuserniarneqalermat meeqqat ataatsimeersuartinneqarmata, Naalakkersuisunullu tamanna puigoqqunannegeqaq. Massakkut atuarfiit Nakuusaaraqarrapput saniatigullu NAKUUSAp meeqqat isummorsorfeqarlutik, taakku isumasiorneqarnissaat Siumumiit inassutigaarput. Meeqqammi tappiffiginngisatsinnik tappiffeqarput, pitsaasunillu siunnersuusiorsinnaalluartut nalunngilluarlutigu.

Inatsisartoqatikka, nunatta aningaasarsiornissaa eqqartoraangatsigu, sualuppoq aalisakkat piniakkallu pillugit, ulloq naasinnaasarpaput maani oqallilluta. Perorsaaneq, atuarfeqarneq, ilinniartitaaneq immikkullu pisiariaqartitsisut pillugit pilersaarniaraangatta itinerusumik eqqartuineq ajorpugut. Siunissarpuput aali pineqartoq. Aningaasarsiortussagut.

Niu napippat erngertumik suliarineqapallattarpoq. Ersinngitsukkulli innarlarsimasut erngertumik iliuuseqarfigineqassanatik. Ersinngitsut avatitulli ipput, pingaarneruppulluunniit.

Nunatsinni autismertut immikkut isiginianngilagut. Nunani allani autsimellit arlallit diamantiutigineqarput, taakku pikkoriffik ataaseq itisoorujussuarmik, inuk naliginnaasutut isigisartakkatta sapigaanik, ilisimasaqalermata.

Taamaammallu pædagogik nunatsinni pisariaqarluinnarpoq itisilertumik samminissaa, aammalu kandidatimut immikkullu sammisumik ilinniartitseqqiisarnermut tunngasunik siunnerfeqartarnissarpuput sukataarulluinnartariaqarparput.

Siumumiit taamatut oqaaseqarluta siunnersuut ilinniartitaanermut Ataatsimiisitaliamut ingerlateqqipparput.

[Oqaaseqartoq, Najaaraq Møller, Siumut]